

ANNA KATOŁA

Uniwersytet Szczeciński

POZIOM ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU W POLSCE I INNYCH KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie

Nadrzędnym celem zrównoważonego rozwoju i tworzenia instrumentarium realizacji tej koncepcji jest podnoszenie jakości życia społeczeństwa przez zapewnianie godziwych warunków życia i modyfikację wartości społecznych. Jakość życia jest zarówno celem, jak i efektem zrównoważonego rozwoju. Unia Europejska, w tym Polska, przyjęła za fundamentalne założenia koncepcji zrównoważonego rozwoju w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego. Celem artykułu jest zatem przedstawienie Polski na tle pozostałych państw członkowskich Unii Europejskiej w świetle realizacji celów społecznych, środowiskowych i ekonomicznych zrównoważonego rozwoju. Do realizacji tego celu wykorzystano wybrane syntetyczne wskaźniki pomiaru różnych aspektów zrównoważonego rozwoju.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, Unia Europejska, wskaźnik zrównoważonego społeczeństwa, światowy indeks szczęścia

Wprowadzenie

Zrównoważony rozwój to koncepcja, której znaczenie ewaluowało od lat. Obecnie jest ona utożsamiana z takimi głównymi pryncypiami, jak jakość życia (rozumiana jako dobrobyt), troska o środowisko, zapobieganie jego degradacji,

myślenie i planowanie długookresowe, sprawiedliwość i równość, partycypacja i partnerstwo¹.

W odniesieniu do gospodarki krajowej można zdefiniować zrównoważony rozwój jako proces oparty na dążeniu do osiągnięcia równowagi między ekologią, ekonomią i społeczeństwem. Tak zwana ekologizacja gospodarki polega na planowaniu i prowadzeniu działań nienaruszających trwale równowagi przyrodniczej, a ekonomizacja gospodarki na osiągnięciu celów ekologicznych przy minimalnych kosztach społecznych, poprawie jakości życia mieszkańców w sposób niegenerujący konfliktów ekologicznych (przy założeniu efektywnego wykorzystania zasobów kraju) oraz zachowaniu najcenniejszych przyrodniczo obszarów w regionie przez ich czynną i bierną ochronę².

W wyniku przyjętych dokumentów o znaczeniu strategicznym (tj. *Europejska strategia zrównoważonego rozwoju*³ czy *Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu „Europa 2020”*⁴) założenia koncepcji zrównoważonego rozwoju zostały uznane za fundamentalne w procesie rozwoju wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej, w tym Polski. Z tego względu celem artykułu jest próba przedstawienia Polski na tle pozostałych państw członkowskich Unii Europejskiej w świetle realizacji celów społecznych, środowiskowych i ekonomicznych zrównoważonego rozwoju. Do realizacji tego celu wykorzystano wybrane syntetyczne wskaźniki pomiaru różnych aspektów zrównoważonego rozwoju.

1. Jakość życia jako nadrzędny cel zrównoważonego rozwoju

Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy umożliwia zaspokojenie potrzeb współczesnego społeczeństwa w sposób nienaruszający możliwości

¹ D. Gibbs, *Ecological Modernisation, Regional Economic Development and Regional Development Agencies*, „Geoforum” 2000, Vol. 31, s. 10.

² H. Kruk, D. Waldziński, *Rozwój zrównoważony i konkurencyjność regionów – rozważania teoretyczne*, w: *Problemy rozwoju regionalnego*, red. R. Brol, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 110, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2010, s. 90.

³ COM, 2005, 264, *Zrównoważona Europa dla lepszego świata: strategia zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej*.

⁴ COM, 2010, 2020, *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*.

sprostania oczekiwaniom przyszłych pokoleń⁵. Koncepcja ta może być również zdefiniowana przez pryzmat celów, których realizacja z jednej strony wynika z istoty zrównoważonego rozwoju, z drugiej zaś zapewnia, że rozwój ten jest trwały i samopodtrzymujący się.

Najważniejszym celem zrównoważonego rozwoju jest osiągnięcie względnie równo rozdzielonego (jednak bez popadania w socjalistyczną utopię społeczną oraz z respektowaniem konieczności istnienia rynkowej niepewności i ryzyka) dobrobytu społecznego i indywidualnego, który zależy nie tylko od konsumpcji dóbr i usług, lecz także od ekologicznych warunków życia. Stąd wypływa wiązka celów zrównoważonego rozwoju, które można określić jako cele drugiego stopnia. Dotyczą one zapewnienia trwałości warunków osiągania w długookresowej perspektywie zrównoważonego dobrobytu i powinny być traktowane jako równorzędne. Należą do nich przede wszystkim⁶:

- a) cele ekologiczne: zachowanie różnorodności biologicznej, integralności systemów przyrodniczych, produkcji biologicznej czy (mówiąc inaczej) respektowanie celu sprawiedliwości wobec istot pozaludzkich;
- b) cele ekonomiczne: dalszy wzrost materialnego dobrobytu, wzrost dostępności użytecznych dóbr i usług, stabilny wzrost gospodarczy, zrównoważony rozwój regionalny;
- c) cele społeczne: zapewnienie dostępu do dóbr społecznie pożądanых, zaspokojenie podstawowych potrzeb materialnych (ograniczanie biedy), zachowanie różnorodności kulturowej, zapewnienie trwałości instytucjonalnej, gwarancje sprawiedliwości społecznej i współdziałania w życiu społecznym i politycznym;
- d) cele psychologiczne: zapewnienie równowagi między dobrobytem materialnym a jakością życia.

Koncepcja zrównoważonego rozwoju w pewnym stopniu modyfikuje pojęcie gospodarowania, które dotychczas było postrzegane jako proces wyboru decyzyjnego, warunkowany nieograniczonymi potrzebami człowieka oraz ograniczonością zasobów przyrodniczych, ludzkich i kapitałowych. W nowym ujęciu efektem

⁵ W. Beckerman, J. Pasek, *Justice, Posterity and the Environment*, Oxford University Press, Oxford 2001, s. 74; A. Sarang, A. Vahedi, A. Shamsai, *How to Quantify Sustainable Development: a Risk-based Approach to Water Quality Management*, „Environment Management” 2008, Vol. 40, s. 200.

⁶ D. Pearce, E. Barbier, A. Markandya, *Sustainable Development, Economics and the Environment in the Third World*, Brookfield 1990, s. 2; S. Kozłowski, *Koncepcja ekorozwoju w warunkach Polski*, „Nauka Polska” 1989, nr 6, s. 67.

prawidłowego gospodarowania jako procesu korzystania z zasobów i walorów naturalnych, z zasobów ludzkich i zasobów kapitału powinno być zapewnienie wysokiej jakości życia i poczucia szczęścia jednostek, społeczności i narodów⁷.

Koncepcja zrównoważonego rozwoju powinna więc być traktowana jako uniwersalna strategia rozwoju, której misją jest trwała poprawa jakości życia współczesnych i przyszłych pokoleń przez właściwe, dynamiczne kształtowanie proporcji między różnymi rodzajami kapitałów – ekonomicznego, ludzkiego i przyrodniczego⁸. Podnoszenie jakości życia przez zapewnianie godziwych warunków życia i modyfikację wartości społecznych uznawane jest za nadrzędny cel zrównoważonego rozwoju i tworzenia instrumentarium realizacji tej koncepcji.

2. Jakość życia w Polsce na tle Unii Europejskiej

Działania na rzecz opracowania instrumentów pomiaru zrównoważonego rozwoju podejmowane są od początku lat 90. XX wieku zarówno przez organizacje i instytucje międzynarodowe, jak i poszczególne kraje. Obecnie do pomiaru sfer zrównoważonej jakości życia na poziomie krajowym stosowane są różne mierniki syntetyczne, które są nadal rozwijane i doskonalone.

Kompleksowy pomiar jakości życia na poziomie krajowym umożliwia wskaźnik zrównoważonego społeczeństwa (SSI). Ten syntetyczny wskaźnik, opracowany przez Sustainable Society Foundation, przedstawia poziom zrównoważenia poszczególnych państw objętych badaniem oraz dystans dzielący od osiągnięcia zrównoważenia analizowanych wskaźników. Obejmuje on 24 wskaźniki ujęte w 8 kategorii w trzech wymiarach zrównoważonego rozwoju, czyli społecznym, środowiskowym i gospodarczym (tab. 1).

Wskaźnik SSI opracowywany jest co dwa lata dla 151 państw. W ten sposób szeroko rozumiana opinia publiczna, politycy i władze otrzymują przejrzyste i proste narzędzia służące do pomiaru poziomu zrównoważenia społeczeństwa.

⁷ B. Poskrobko, *Ku ekonomii zrównoważonego rozwoju*, w: *Obszary badań nad trwałym i zrównoważonym rozwojem*, red. B. Poskrobko, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok 2005, s. 13.

⁸ F. Piontek, *Kontrowersje i dylematy wokół rozwoju zrównoważonego i trwałego*, w: *Ekonomia a rozwój zrównoważony*, t. I. *Teoria i kształcenie*, red. F. Piontek, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok 2001, s. 19–20; podobnie uważał m.in. T. Borys, *Wskaźniki zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Warszawa–Białystok 2005, s. 24. Według niego te trzy koncepcje stanowią filary wielkiej trójki kategorii „rozwojowych”.

Na tej podstawie decydenci mogą się zorientować, które aspekty zrównoważonego rozwoju wymagają natychmiastowej reakcji⁹.

Tabela 1. Wskaźnik zrównoważonego rozwoju według SSI:
wymiary, kategorie, wskaźniki

Wymiary zrównoważonego rozwoju	Kategorie	Wskaźniki
Dobrobyt społeczny	Zaspokojenie podstawowych potrzeb	Pożywienie Woda do spożycia Bezpieczeństwo sanitarne
	Zdrowie	Zdrowe życie Czysta woda Czyste powietrze
	Rozwój osobisty i społeczny	Edukacja Równość płci Dystrybucja dochodów Dobre zarządzanie
Dobrobyt środowiskowy	Zdrowe środowisko	Jakość powietrza Bioróżnorodność
	Klimat i energia	Energia odnawialna Emisja gazów cieplarnianych
	Zasoby naturalne	Odnawialne zasoby wodne Konsumpcja
Dobrobyt gospodarczy	Zapasy na przyszłość	Uprawy organiczne Rzeczywiste oszczędności
	Gospodarka	PKB Zatrudnienie Dług publiczny

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Sustainable Society Index SSI – 2012*. Sustainable Society Foundation 2012, www.ssfindex.com/cms/wp-content/uploads/ssi2012.pdf (14.03.2013).

W roku 2012 wskaźnik SSI dla świata osiągnął poziom 4,7 (maksymalna wartość 10). Największa wartość SSI dotyczyła dobrobytu społecznego, a najmniejsza – dobrobytu środowiskowego. Wśród krajów należących do Unii Europejskiej najwyższą pozycję w rankingu według wskaźnika SSI zajęła Szwecja. Na 151 zbadanych państwach zajęła 2 miejsce. W pierwszej dziesiątce krajów o najwyższym wskaźniku zrównoważenia znalazły się również Austria, Łotwa, Słowenia, Finlandia i Słowacja. Polska zajęła 25 miejsce wśród wszystkich przebadanych państw (tab. 2).

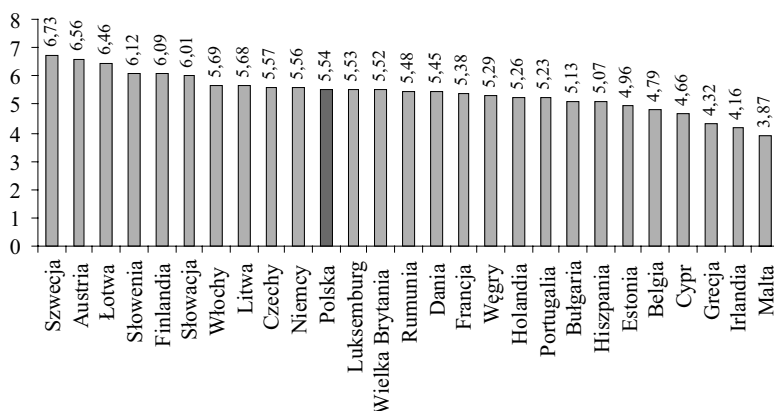
⁹ B. Kryk, *Jakość życia w kontekście zrównoważonego rozwoju*, w: *Trendy i wyzwania zrównoważonego rozwoju w XXI wieku*, red. B. Kryk, Handel Wewnętrzny, IBRKK, Warszawa 2012, s. 151.

Tabela 2. Państwa Unii Europejskiej w światowym rankingu SSI

Państwo	Miejsce w światowym rankingu SSI	Państwo	Miejsce w światowym rankingu SSI	Państwo	Miejsce w światowym rankingu SSI	Państwo	Miejsce w światowym rankingu SSI
Szwecja	2	Litwa	17	Dania	34	Estonia	66
Austria	3	Czechy	20	Francja	37	Belgia	78
Łotwa	4	Niemcy	22	Węgry	42	Cypr	89
Słowenia	7	Polska	25	Holandia	44	Grecja	108
Finlandia	8	Luksemburg	27	Portugalia	45	Irlandia	121
Słowacja	9	Wielka Brytania	28	Bułgaria	50	Malta	135
Włochy	16	Rumunia	29	Hiszpania	56		

Źródło: jak pod tabelą 1.

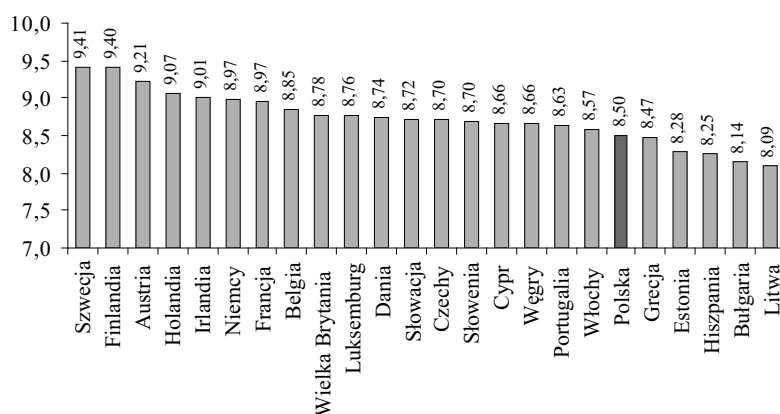
Syntetyczny wskaźnik zrównoważonego społeczeństwa dla najwyższej sklasyfikowanej w rankingu Szwecji wynosi 6,73. Polska wśród krajów UE zajęła 11 pozycję, z wartością wskaźnika 5,45. Najniższą wartość wskaźnika uzyskały Grecja (4,32), Irlandia (4,16), których wskaźniki były zbliżone do średniej światowej, oraz Malta (3,87), której wskaźnik znacznie odbiegał zarówno od poziomu światowego jak i Unii Europejskiej (rys. 1).

Rysunek 1. Wskaźnik zrównoważonego społeczeństwa (SSI) dla państw Unii Europejskiej

Źródło: jak pod tabelą 1.

Analizując poszczególne składowe wskaźnika zrównoważonego społeczeństwa, można zauważyć, że również w krajach Unii Europejskiej największą wartość w 2012 roku osiągnął wskaźnik dobrobytu społecznego, następnie dobrobytu ekonomicznego, a najmniejszą dobrobytu środowiskowego. W roku 2012 w aspekcie społecznym najwyższą wartość wskaźnika osiągnęła Szwecja (9,41). Kolejne wysokie noty miały Finlandia (9,4), Austria (9,21), Holandia (9,07) i Irlandia (9,01). Polska wśród krajów UE w zakresie dobrobytu społecznego zajęła 19 pozycję, osiągając wartość wskaźnika 8,5. Najniższe wartości wskaźnika dobrobytu społecznego wśród krajów UE osiągnęły Hiszpania (8,25), Bułgaria (8,14) i Litwa (8,09) – rysunek 2.

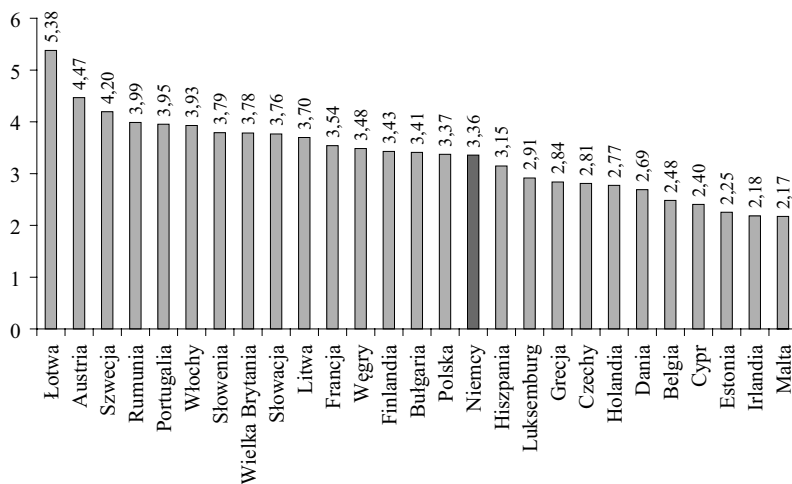
Rysunek 2. Wskaźnik dobrobytu społecznego (*Human Wellbeing*) dla państw Unii Europejskiej

Źródło: jak pod tabelą 1.

W aspekcie środowiskowym wśród krajów Unii Europejskiej najwyższą wartość wskaźnika dobrobytu środowiskowego uzyskała Łotwa (5,38), następnie Austria (4,47) i Szwecja (4,2). Najślabiej pod tym względem wypadły Estonia (2,25), Irlandia (2,18) i Malta (2,17). Polska ze wskaźnikiem o wartości 3,73 zajęła 15 pozycję (rys. 3).

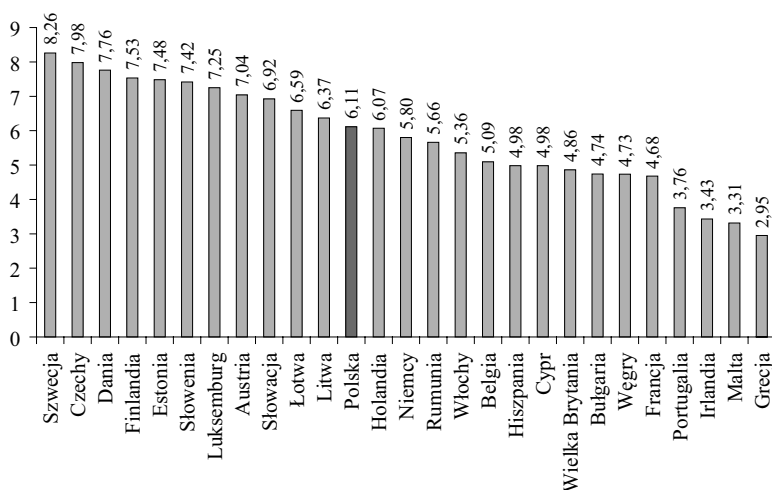
Najwyższy wskaźnik dobrobytu ekonomicznego w Unii Europejskiej podobnie jak dobrobytu społecznego osiągnęła Szwecja. Jej wskaźnik w 2012 roku wynosił 8,26. Kolejnymi państwami charakteryzującym się wysokim dobrobytem ekonomicznym były Czechy (7,98), Dania (7,76) i Finlandia (7,53). Najślabiej

pod tym względem rozwijały się Irlandia (3,43), Malta (3,31) i Grecja (2,95). Polska zajęła 12 pozycję z wartością wskaźnika 6,11 (rys. 4).

Rysunek 3 Wskaźnik dobrobytu środowiskowego (*Environmental Wellbeing*) dla państw Unii Europejskiej

Źródło: jak pod tabelą 1.

Rysunek 4. Wskaźnik dobrobytu ekonomicznego (*Economic Wellbeing*) dla państw Unii Europejskiej

Źródło: jak pod tabelą 1.

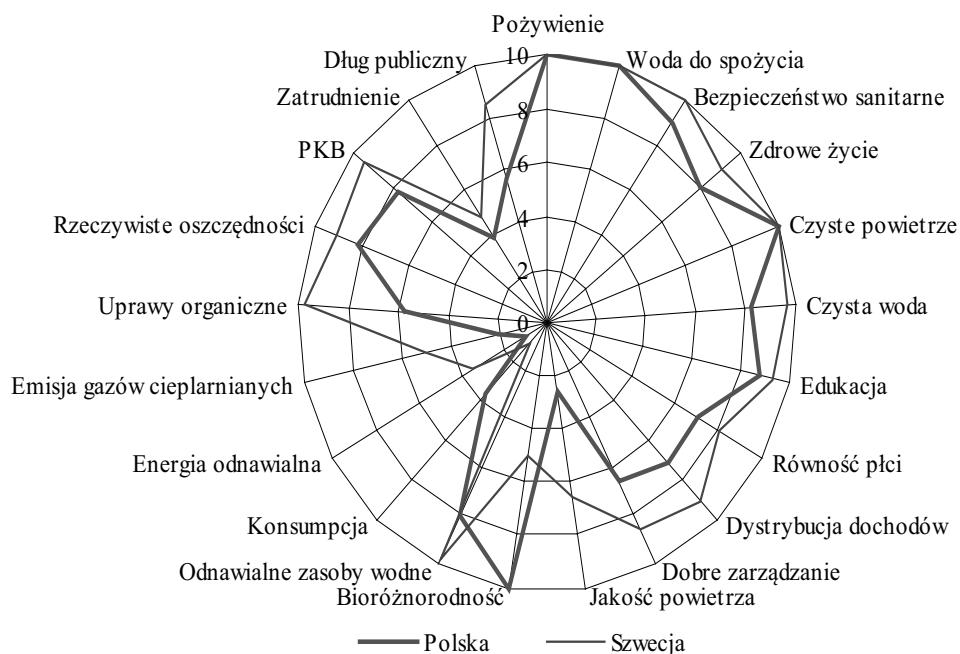
W zakresie dobrobytu społecznego, porównując wartość poszczególnych wskaźników dla Polski z wartościami wskaźników najwyższej sklasyfikowanej wśród krajów UE Szwecji, można zauważyć, że w takich kategoriach, jak pożywienie, woda do picia czy czyste powietrze, oba kraje uzyskały najwyższą wartość wskaźnika (10). Znacznie słabiej Polska wypadła w przypadku dobrego zarządzania, dystrybucji dochodów, równości płci, zdrowego życia czy bezpieczeństwa sanitarnego. (tab. 3). Inaczej sytuacja wyglądała w przypadku dobrobytu środowiskowego. W zakresie bioróżnorodności Polska osiągnęła również maksymalną wartość wskaźnika 10, podczas gdy dla Szwecji wartość wskaźnika wyniosła jedynie 5,01. Także pod względem konsumpcji wartość polskiego wskaźnika była wyższa niż dla Szwecji. Niestety, pozostałe analizowane wskaźniki, czyli jakość powietrza, odnawialne zasoby wodne, energia odnawialna czy emisja gazów cieplarnianych, wynosiły w Polsce 1/2 bądź 1/3 wartości wskaźników Szwecji. W zakresie dobrobytu ekonomicznego najslabsze wskaźniki dotyczyły upraw organicznych i długu publicznego.

Tabela 3. Zestawienie wskaźników zrównoważonego społeczeństwa Polski i Szwecji

Wymiar ZR	Dobrobyt społeczny									
Wskaźnik	pożywienie	woda do spożycia	bezpieczeństwo sanitarne	zdrowe życie	czyste powietrze	czysta woda	edukacja	równość płci	dystrybucja dochodów	dobre zarządzanie
Polska	10,00	10,00	9,00	7,91	10,00	8,16	8,80	7,04	7,16	6,61
Szwecja	10,00	10,00	10,00	9,08	10,00	9,62	9,28	8,04	9,05	8,53
Wymiar ZR	Dobrobyt środowiskowy									
Wskaźnik	jakość powietrza	bioróżnorodność	odnawialne zasoby wodne	konsumpcja	energia odnawialna	emisja gazów cieplarnianych				
Polska	2,54	10,00	8,06	3,59	1,00	2,01				
Szwecja	6,61	5,01	9,85	1,00	3,39	4,93				
Wymiar ZR	Dobrobyt ekonomiczny									
Wskaźnik	uprawy organiczne	rzeczywiste oszczędności	PKB	zatrudnienie	dług publiczny					
Polska	5,70	8,10	7,69	3,81	5,68					
Szwecja	9,70	9,09	9,51	4,74	8,50					

Źródło: jak pod tabelą 1.

Analiza graficznego zestawienia wskaźników dla obu badanych krajów (rys. 5) pokazuje dystans dzielący Szwecję i Polskę od osiągnięcia zrównoważenia. Oba kraje mają najwięcej zaległości do nadrobienia przede wszystkim w zakresie dobrobytu środowiskowego, gdyż wszystkie wskaźniki są dalekie od poziomu docelowego, czyli 10. Dotyczy to szczególnie jakości powietrza i energii odnawialnej. Również w zakresie dobrobytu ekonomicznego znacznie odbiega od pozostałych wskaźnik dług publiczny.

Rysunek 5. Wskaźniki zrównoważonego społeczeństwa Polski i Szwecji

Źródło: jak pod tabelą 1.

Kolejnym wskaźnikiem, który również kompleksowo mierzy jakość życia, a tym samym może być wykorzystany do pomiaru realizacji zrównoważonego rozwoju, jest światowy indeks szczęścia¹⁰ (ang. *Happy Planet Index*, HPI, „wskaź-

¹⁰ *The Happy Planet Index: 2012 Report*, NEF 2013, www.neweconomics.org/sites/neweconomics.org/files/happy-planet-index-report.pdf (14.03.2013). Dokładne obliczenia wskaźnika są bardzo skomplikowane; obejmują kilka stałych oraz czynników (zgodnie z metodologią biura statystycznego Unii Europejskiej Eurostat), które pozwalają odpowiednio skorygować otrzymane wyniki, tak by przedstawiały rzeczywistą, a nie statystyczną jakość życia

nik szczęśliwej planety”). Został on opracowany w 2006 roku przez New Economics Foundation (NEF) do pomiaru poziomu dobrostanu w poszczególnych krajach. Wskaźnik HPI uwzględnia nie tylko aspekt ekonomiczny i społeczny życia człowieka, ale także jego wpływ na środowisko (używając w tym celu śladu ekologicznego) oraz zrównoważony rozwój (w tym właściwe zarządzanie). Uwzględnienie trzech wymiarów dobrobytu sprawia, że jest on lepszym wskaźnikiem pomiaru jakości życia niż PKB czy HDI (wskaźnik rozwoju społecznego). W konstrukcji HPI założono, że celem aktywności ekonomicznej człowieka jest nie tyle bogacenie się, ile zapewnienie zdrowia oraz szczęścia. We wskaźniku tym bierze pod uwagę oczekiwaną długość życia człowieka, odczuwany dobrostan i ślad ekologiczny, czyli, w odróżnieniu od innych wskaźników, łączy elementy subiektywnej i obiektywnej oceny jakości życia. Wskaźnik ten jest tak liczony, by promować kraje o mniejszym wpływie na środowisko oraz w mniejszym stopniu wykorzystujące zasoby naturalne.

Tabela 4. Światowy indeks szczęścia dla krajów Unii Europejskiej

Kraj	Światowy Indeks Szczęścia	Miejsce w rankingu HPI	Kraj	Światowy Indeks Szczęścia	Miejsce w rankingu HPI	Kraj	Światowy Indeks Szczęścia	Miejsce w rankingu HPI	Kraj	Światowy Indeks Szczęścia	Miejsce w rankingu HPI
Wielka Brytania	47,9	41	Hiszpania	44,1	62	Grecja	40,5	83	Dania	36,6	110
Niemcy	47,2	46	Malta	43,1	66	Słowenia	40,2	87	Estonia	34,9	117
Austria	47,1	48	Holandia	43,1	67	Słowacja	40,1	89	Łotwa	34,9	118
Francja	46,5	50	Finlandia	42,7	70	Czechy	39,4	92	Litwa	34,6	120
Włochy	46,4	51	Polska	42,6	71	Portugalia	38,7	97	Bułgaria	34,1	123
Szwecja	46,2	52	Irlandia	42,4	73	Węgry	37,4	104	Luksemburg	29	138
Cypr	45,5	59	Rumunia	42,2	75	Belgia	37,1	107			

Źródło: *The Happy Planet Index: 2012 Report*, NEF 2013 (14.03.2013), www.neweconomics.org/sites/neweconomics.org/files/happy-planet-index-report.pdf

W roku 2012 wskaźnik HPI kształtował się w granicach od 22,6 do 64,0. Rozbieżność między wartością HPI dla kraju o najniższym wskaźniku i najwyższym była prawie trzykrotna. Wśród dziesiątki państw o najwyższym wskaźniku HPI nie było żadnego kraju z Unii Europejskiej. Dopiero na 41 miejscu pojawiła się Wielka Brytania (tab. 4). W pierwszej pięćdziesiątce z krajów należących do Unii Europejskiej znalazły się także Niemcy (46 miejsce), Austria (48)

i Francja (50). Polska w tym rankingu zajęła dopiero 71 pozycję. Warto dodać, że wśród wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej najslabiej w rankingu szczęścia wypadł Luksemburg, zajmując 138 pozycję.

Podsumowanie

Z przedstawionych w artykule wskaźników SSI i HPI wynika, że Polska zajmuje pozycję „średniaka” pod względem wdrażania zrównoważonego rozwoju, ale z dużym potencjałem rozwoju. Najwyższą pozycję w zakresie wskaźnika SSI Polska uzyskała w aspekcie ekonomicznym, następnie w aspekcie środowiskowym i społecznym. Wdrażając cele zrównoważonego rozwoju, Polska powinna zwrócić szczególną uwagę na aspekty związane z jakością powietrza i energią odnawialną oraz w większym stopniu kontrolować wskaźnik długu publicznego.

Analiza wskaźnika HPI wykazała, że pomimo zaliczenia wszystkich państw Unii Europejskiej, w tym także Polski, do krajów o wysokich dochodach, żadna z gospodarek tego ugrupowania integracyjnego nie znalazła się w pierwszej dziesiątce krajów o wysokim indeksie szczęścia społeczeństwa. Zatem państwa Unii Europejskiej powinny mniejszą wagę przywiązywać do elementów ekonomicznych, a większą do satysfakcji, szczęścia społeczeństwa i śladu ekologicznego, jaki ich gospodarki pozostawiają w środowisku.

Literatura

- Beckerman W., Pasek J., *Justice, Posterity and the Environment*, Oxford University Press, Oxford 2001.
- Borys T., *Wskaźniki zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Warszawa–Białystok 2005.
- COM, 2005, 264, *Zrównoważona Europa dla lepszego świata: strategia zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej*.
- COM, 2010, 2020, *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*.
- Gibbs D., *Ecological Modernisation, Regional Economic Development and Regional Development Agencies*, „Geoforum” 2000, Vol. 31.
- Kozłowski S., *Koncepcja ekorozwoju w warunkach Polski*, „Nauka Polska” 1989, nr 6.

- Kruk H., Waldziński D., *Rozwój zrównoważony i konkurencyjność regionów – rozważania teoretyczne*, w: *Problemy rozwoju regionalnego*, red. R. Brol, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 110, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2010.
- Kryk B., *Jakość życia w kontekście zrównoważonego rozwoju*, w: *Trendy i wyzwania zrównoważonego rozwoju w XXI wieku*, red. B. Kryk, Handel Wewnętrzny, IBRKK, Warszawa 2012.
- Pearce D., Barbier E., Markandya A., *Sustainable Development, Economics and the Environment in the Third World*, Brookfield 1990.
- Piontek F., *Kontrowersje i dylematy wokół rozwoju zrównoważonego i trwałego*, w: *Ekonomia a rozwój zrównoważony*, t. I. *Teoria i kształcenie*, red. F. Piontek, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok 2001.
- Poskrobko B., *Ku ekonomii zrównoważonego rozwoju*, w: *Obszary badań nad trwałym i zrównoważonym rozwojem*, red. B. Poskrobko, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok 2005.
- Sarang A., Vahedi A., Shamsai A., *How to Quantify Sustainable Development: a Risk-based Approach to Water Quality Management*, „Environment Management” 2008, Vol. 40.
- Sustainable Society Index SSI-2012*. Sustainable Society Foundation 2012, www.ssfindex.com/cms/wp-content/uploads/ssi2012.pdf.
- The Happy Planet Index: 2012 Report*, NEF 2013, www.neweconomics.org/sites/neweconomics.org/files/happy-planet-index-report.pdf.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF POLAND COMPARED TO THE DEVELOPMENT OF THE EUROPEAN UNION COUNTRIES

Summary

The main objective of sustainable development and the creation of instruments to implement this concept is to improve the quality of life of the society by providing decent living conditions and modification of social values. Quality of life is both target and the result of sustainability. The European Union, including Poland, the assumptions of the concept of sustainable development adopted as a fundamental in the process of socio-economic development. Therefore, the aim of the paper is to present Poland compared to other Member States of the European Union in the light of the objectives of social, envi-

ronmental and economic sustainability. In article were used selected synthetic indicators to measure different dimensions of sustainable development.

Keywords: sustainable development, European Union, Sustainable Society Index, Happy Planet Index